

Summaria Europensia 1/2013

Käesoleva Summaria Europensia teemaks on Euroopa Liidu laienemine.

Koostanud Li Lind, ettepanekud ja tagasiside Li.Lind@nlib.ee

Märksõnad: *Laienemine, Euroopa Liit, Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Horvaatia, Endine Jugoslaavia Vabariik Makedoonia, Kosovo, Montenegro, Serbia, Türgi, Island;*

Enlargement, European Union, Albania, Bosnia and Herzegovina, Croatia, The former Yugoslav Republic of Macedonia, Kosovo, Montenegro, Serbia, Turkey, Iceland;

Erweiterung, Europäische Union, Albanien, Bosnien und Herzegowina, Kroatien, Ehemalige Jugoslawische Republik Mazedonien, Kosovo, Montenegro, Serbien, Türkei, Island.

Nimestik sisaldab Rahvusraamatukogus leiduvaid väljaandeid ja võrguteavikuid ning teadusajakirju, millele on juurdepääs Rahvusraamatukogu võrgus. Referaatväljaanne kajastab teemakohast infot seisuga aprill 2013.

SISUKORD

1. Sissejuhatus.....	2
2. Refereeringud.....	3
2.1 Euroopa Liidu liikmesriikide kodanike suhtumisest Türgi ühinemisse.....	3
2.2 Lääne-Balkani riikide ja Türgi Euroopa Liiduga ühinemise perspektiivist.....	5
3. Raamatuviiteid	7
4. Artikliviiteid.....	13
4.1 Artikleid teadusajakirjades.....	13
4.2 Artikleid Eesti väljaannetes.....	17
5. Valik internetiallikaid ja võrguväljaandeid.....	29
5.1 Internetiallikad.....	29
5.2 Võrguväljaanded.....	33

1. Sissejuhatus

Euroopa Liidu (EL) lepingu artiklis 49 on sätestatud, et iga Euroopa riik, kes austab ning võtab kohustuse edendada väärtusi nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine, võib esitada taotluse liidu liikmeks astumiseks.

Sellest avaldusest teavitatakse Euroopa Parlamenti ja riikide parlamente. Taotlejariik esitab avalduse nõukogule, kes teeb otsuse ühehäälselt pärast konsulteerimist komisjoniga ning nõusoleku saamist Euroopa Parlamendilt, kes langetab otsuse oma liikmete hääleteenamusega. Arvesse võetakse liitu astumise tingimusi, milles Euroopa Ülemkogu on kokku leppinud.

Ühinemistingimused määratles Euroopa Ülemkogu esimest korda 1993. aastal Kopenhaagenis ning neid täpsustati 1995. aastal. Need kriteeriumid on:

1. poliitilised: demokraatiat tagavad stabiilsed institutsioonid, õigusriigi põhimõtte, inimõigused ning vähemuste austamine ja kaitsmine;
2. majanduslikud: toimiv turumajandus ja suutlikkus tulla toime Euroopa Liidu konkurentsi ja turujõududega;
3. suutlikkus täita liikmelisusest tulenevaid kohustusi, sealhulgas järgida poliitilise, majandusliku ja rahaliidu eesmärke;
4. kõigi Euroopa õigusaktide vastuvõtmine ning nende edukas rakendamine asjakohaste haldus- ja kohtuasutuste kaudu.

Laienumiste kronoloogia:

1952 - Belgia, Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia, Luksemburg ja Holland panid aluse Euroopa ühendustele;

1973 - Iirimaa, Taani, Suurbritannia;

1981 - Kreeka;

1986 - Hispaania, Portugal;

1995 - Austria, Soome, Rootsi;

2004 - Eesti, Läti, Leedu, Slovakkia, Tšehhi, Sloveenia, Poola, Ungari, Malta, Küpros;

2007 - Rumeenia, Bulgaaria.

Horvaatia allkirjastas liitumislepingu 9. detsembril 2011 ning alates 1. juulist 2013 saab Horvaatiast 28. ELi liikmesriik.

Euroopa Liit on tunnistanud kandidaatriikideks:

- Türgi (ühinemisläbirääkimisi alustati 3. oktoobril 2005);
- Endine Jugoslaavia Vabariik Makedoonia (ühinemisläbirääkimisi ei ole veel alustatud);
- Montenegro (ühinemisläbirääkimisi ei ole veel alustatud);

- Island (ühinemisläbirääkimised otsustati avada 17. juunil 2010. Islandi ametist lahkuv valitsus külmutas kõnelused enne 27. aprillil 2013 toimunud parlamendivalimisi);
- Serbia (kandidaatriigi staatus 2. märts 2012, esitas ühinemistaotluse 22. detsembril 2009. 22. aprillil 2013 soovitas Euroopa Komisjon Serbiaga liitumiskõnelused avada, sest Serbia saavutas ELi vahendusel kokkuleppe suhete normaliseerimiseks oma endise provintsi Kosovoga).

Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina ning Kosovo (vastavalt ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonile 1244) on tunnistatud potentsiaalseteks kandidaatriikideks.

Eesti seisukoht Euroopa Liidu laienemise küsimuses.

Euroopa Liidu edasine laienemine suurendab kogu Euroopa julgeolekut ja heaolu. Laienemine peab jätkuma aluslepingutes sätestatud raamistiku ja tingimuste kohaselt, pidades silmas 2006. aastal kokkulepitud uuenenud laienemiskonsensust, mis võtab arvesse senist laienemise kogemust. Eesti ei poolda laienemisprotsessis täiendavate kriteeriumide seadmist, pidades samas oluliseks kehtivate kriteeriumide täielikku täitmist. Euroopa Liiduga ühinemise võimalus peab jääma kõigile seda soovivatele Euroopa riikidele. Eesti on aktiivne EL-i laienemispoliitika eestseisja, meie EL-i poliitika eesmärk on igati toetada Lääne-Balkani riikide, Türgi, Islandi ja teiste Euroopa riikide liitumispürgimusi. Eesti on valmis oma reformikogemusi kõikidele soovijatele edasi andma.

Allikas: Eesti Euroopa Liidu poliitika 2011-2015

<http://www.valitsus.ee/et/riigikantselei/euroopa-liit/eesti-eesmargid-ja-poliitika/eesti-euroopa-liidu-poliitika-2011-2015>

2. Refereeringud

2.1 Euroopa Liidu liikmesriikide kodanike suhtumisest Türgi ühinemisse

Gerhards, J.; Hans, S. Why not Turkey? Attitudes towards Turkish Membership in the EU among Citizens in 27 European Countries
Journal of Common Market Studies (2011) vol. 49, no. 4, p. 741–766.

Türgi on teinud olulisi jõupingutusi, et täita nõutud ühinemiskriteeriume sotsiaal-majanduslikul ja kultuurilisel lähenemisel Euroopa Liidu (EL) liikmesriikidele. Ometi sõltub Türgi liikmeks saamine praeguste ELi kodanike toetusest. Artikkel analüüsib ELi liikmesriikide kodanike suhtumist Türgi ühinemisse ja analüüs näitab, et selge enamus on Türgi liitumise vastu.

Artikli esimene osa kirjeldab Türgi ja ELi läbirääkimiste seisu ning Türgi poolt ette võetud samme, et läheneda Euroopale. Teises osas analüüsitakse Eurobaromeetri

uuringle toetudes avalikku arvamust ELi liikmesriikides. Tulemused näitavad, et vastuseis Türgi ühinemisele on aja jooksul isegi tõusnud, kusjuures arvamused erinevad suuresti mitte ainult riikide võrdluses, vaid ka riikide sees. Kolmandas osas püütakse leida nendele erinevustele seletust ning viimane osa võtab analüüsi tulemused kokku ja vaatleb nende poliitilist mõju.

Miks avalik arvamus on nii oluline? Sest see võib mõjutada Türgi ühinemist mitmel viisil: nt läbirääkimised peatatakse, kui kolmandik ELi liikmesriikidest leiab, et Türgi ei täida tingimusi, mis puudutavad demokraatiat, inimõigusi või õigusriiki. Isegi juhul, kui kogu ühinemisprotsess saab edukalt läbitud, ei tähenda see midagi, kuna iga liikmesriik peab ühinemislepingu ratifitseerima ja seega omab vetoõigust. Lisaks, üsna tõenäoliselt ei jää Türgi küsimus Austrias ja Prantsusmaal parlamendi otsustada, vaid läheb rahvahääletusele.

2006. aasta Eurobaromeetri andmete analüüs osutab, et ainult kolmandik ELi kodanikest toetab Türgi vastuvõtmist. Riikidest on toetusmäär üle 50% Rumeenias, Bulgaarias, Portugalis ja Rootsis, kõige madalam on toetus referendumikavadele Prantsusmaal ja Austrias. Alates 2001. aastast on Türgi-vastus oluliselt tõusnud ja seda ei saa seletada üldise laienemisväsimusega, kuna Šveitsi, Norra või Islandi ühinemist toetaks üle 80% küsitletuist. Pääaegu üksmeelel on ELi kodanikud selles, et Türgi liitumise eelduseks on inimõiguste austamine ja riigi majandusolukorra paranemine. Ligikaudu kolm neljandikku näeb immigratsiooniohtu ja paljud peavad (rohkem kui kaks kolmandikku) kultuurierinevust liiga suureks. Türgi võimalikku positiivset mõju nähakse oluliselt vähem: 37% peab selleks Euroopa rahvastiku nooremist ja 40% julgeoleku kindlustamist.

Põhjalikumalt analüüsib autor nelja tegurit, mis mõjutavad suhtumist Türgisse üksikisiku tasandil: majanduslik kulu ja tulu, kultuurierinevused, poliitiline ideoloogia ja üldine suhtumine ELi.

Liitumisel oleks Türgi majanduslikult kõige vähem arenenud liikmesriik ning abisaajana kujutaks ta rahalist koormust netomaksjatele ja potentsiaalset immigratsiooniallikat. Nende riikide kodanikud oskavad seda karta ja on seetõttu rohkem Türgi ühinemise vastu kui tulusaava riigi kodanikud. Aga inimeste suhtumist ei määra ainult majanduslikud kaalutlused, paljudel juhtudel võib kultuurifaktor osutada isegi olulisemaks (nagu nt keel, religioon, väärtussüsteem). Mida suurem on kultuuriline erinevus vaadeldava riigi ja Türgi vahel, seda suuremana tajutakse ka sisserändest tulenevat ohtu kultuurile ja elustiilile.

Kuigi poliitilisel tasandil tunnistatakse Türgi kasvavat tähtsust välispoliitilises mõttes, on tema ühinemine ELiga muutunud vähem tõenäoiseks ja keerukamaks. Kui ühinemisprotsess kukuks läbi ühes riigis toimunud referendumitõttu, siis saaks ELi ja Türgi suhted tõsiselt kahjustada. Türgi on püüdnud saada liikmeks juba alates 1963. aastast ja tagasilükkamine kujutaks endast Türgi rahvale avalikku alandust.

Põhjuste analüüs näitab, et ELi kodanike suhtumine võiks muutuda positiivsemaks kui nad veenduvad, et laienemine ei too kaasa ülemäära suuri rahalisi kulutusi või sisse-rännet. Poliitikud peaksid pöörama rohkem tähelepanu Türgi liitumisega kaasnevale majanduslikule ja poliitilisele kasule. Kui laiaulatuslik ränne ning sellest tulenev hirm kultuuri ja tööhõuturu ohustamise pärast on valdav, siis tuleb pikemaks ajaks sisse seada vaba liikumise piirangud.

Autori arvates oleks mõistlik mõelda alternatiividele, mis asendaks täisliikmelisust ja valmistada ette plaan B. Näiteks on välja pakutud järk-järgulise lõimumise idee, mis tagaks Türgile majandusliku ja osalise poliitilise integratsiooni. Taolised mudelid juba toimivad ELi sees (rahaliit, Schengeni leping).

Refereerinud Giina Kaskla

2.2 Lääne-Balkani riikide ja Türgi Euroopa Liiduga ühinemise perspektiivist

Noutcheva, G.; Aydin-Düzgit, S. Lost in Europeanisation: The Western Balkans and Turkey
West European Politics (2012) vol. 35, no. 1, p. 59-78.

Euroopa Liit (EL) kasutab tugevalt tingimuslikku poliitikat survestamiseks potentsiaalseid liikmesriike viima läbi demokraatlikke reforme.

Artikli autorid nendivad, et vaatamata ühinemisega seotud stiimulitele areneb Türgis, Horvaatias ja Albaanias õigusriik ebauhtlaselt. Nad juhivad tähelepanu Maailmapanga õigusriigi arengut ja valitsuse efektiivsust mõõtvate indeksite kõikumisele nendes riikides. Horvaatia saavutas 2004 ELi kandidaatriigi staatuse ja alustas 2005. aasta lõpus ühinemiskõnelusi, kuid perioodil 2004 – 2006 õigusriikluse indeksi väärtus kahanes. Türgi vastav näitaja kasvab alates 2008. aastast ja seda hoolimata Euroopa pealinnade üha leigemast tagasisidest Türgi püüdlusele ELiga ühineda. Albaania õigusriikluse indeksi väärtuse pidev kasv on kooskõlas ELi poolsete väliste stiimulite mõjuga, kuid Albaania on ühinemisest alles kaugel. Autorid kahtlevad, kas ELi stiimulid on reformide tegelik põhjus ja küsivad, millised tegurid neis riikides reforme tegelikult suunavad? Üksikasjalikum ülevaade antakse kohtureformi käigust.

Horvaatia on Lääne-Balkani riikidest institutsionaalselt ja administratiivselt võimekaim, kuid tema õigusriikluse indeksi väärtus jääb oluliselt allapoole Kesk-Euroopa ja Balti riikide keskmist taset. Horvaatia on põhjalikult muutnud kohtusüsteemi: rakendanud uusi kriteeriume ja valikuprotseduure kohtunike ja prokuröride määramisel; algatanud kohtuvõrgu ratsionaliseerimise; saavutanud lahendamata kohtuasjade arvu märgatava vähenemise. Sellele vaatamata on avalikkuse hinnang kohtusüsteemile mitterahuldav. Valdava arvamuse kohaselt ei jõua kohtureformi tulemus tavakodanikeni.

Autorid analüüsivad poliitiliste jõudude vahekorra muutumist riigis ja nendivad, et edu kohtusüsteemi ajakohastamisel ja korrupsioonivastases võitluses saavutati siis, kui ELi poolne surve kattus Horvaatia Demokraatliku Liidu juhtkonna ambitsiooniga kindlustada end poliitilise mandaadiga.

Türgis on opositsiooni suhteline nõrkus ja ELi toetuse vähenemine toonud kaasa valikulised demokraatlikud reformid. Kohtureform oli tulemuslikum ajavahemikul 1999 – 2005. Näiteks kaotati siis riigi vastu suunatud kuritegudega tegelevad kohtud (*State Security Courts*) ja lõpetati sõjakohtute jurisdiktsioon tsiviilisikute üle. Jätkuvalt on riigil probleeme seoses kohtute sõltumatuse, erapooletuse ja efektiivsusega ning kohtupoolsete garantiide tagamisega kõikidele kahtlusalustele.

ELi poolt esitatavate tingimuste usaldusväärsus vähenes Türgi jaoks 2005. aastal, mil ELi laienemise üle peetav arutelu keskendus Türgi suurusele, rahvastikule, kultuurile ja ebapopulaarsusele ELi kodanike seas ning valdavaks muutus seisukoht, mille kohaselt erinevalt laienemisest itta, ei piisa enam ühinemisel toimetulekust formaalsete kriteeriumidega. Teiseks takistavaks faktoriks on Türgi konflikt Küprosega.

Albaania on juurutanud mitmeid üksikuid meetmeid kohtute ajakohastamiseks. Algatati kohtusüsteemi ratsionaliseerimise protsess eesmärgiga jagada kohtud ja kohtunikud piirkonniti ümber; kohtunikele ja prokuröridele töötati välja koolitusprogramme; kohtunike töölevõtmise ja edutamise kriteeriumid muudeti läbipaistvamaks. 2009. aastal võeti vastu õigusabi ja tunnustajakaitset puudutavad õigusaktid, kuid meetmete rakendamine on olnud nõrk. Euroopa Komisjoni hinnangul valitseb Albaanias korrupsioon, risk kohtunike sõltumatusele, aruandekohustuse ja läbipaistvuse puudumine ning õigussüsteemi madal efektiivsus.

Albaaniat iseloomustab riiklike struktuuride nõrkus ja äärmuslik poliitiline polariseerumine. 2009. aastal toimunud parlamendivalimistel süüdistas Sotsialistlik Partei valitsevat Demokraatlikku Partei valimistulemuste võltsimises ja boikoteeris mitmete õigusaktide, sealhulgas riigi seadusandlust ELi *acquis*'ga ühtlustavate õigusaktide vastuvõtmist. ELiga ühinemise perspektiivil ei ole Albaania juhtidele distsiplineerivat mõju, poliitiline jaotumine riigis põhineb pigem perekondlikul või klannikuuluvusel, kui ideoloogial.

Autorid jõuavad järeldusele, et kuigi ELiga ühinemise perspektiivi usaldusväärsus ja riigi administratiivne võimekus on õigusriigi reformideks vajalikud tingimused, on võtmeteguriks valitseva eliidi motivatsioon.

Refereerinud Li Lind

3. Raamatuviiteid

ELi laienemine : laienemisstrateegia ja peamised ülesanded aastatel 2009-2010 / [European Commission, Directorate General for Enlargement] [Brüssel : European Communities], c2009. - 75, [1] lk.

Kas ELi toetus on suurendanud Horvaatia suutlikkust ühinemisjärgse rahastamise haldamiseks? : (vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 287 lõike 4 teisele lõigule) / Euroopa Kontrollikoda. Luxembourg : Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2011 (Luxembourg) - 49 lk. : ill. - Eriaruanne / Euroopa Kontrollikoda, 1831-0818 ; 2011, nr. 14.

Laiemisstrateegia ja peamised väljakutsed aastatel 2007-2008 : november 2007 / Euroopa Komisjon. Luxembourg : Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2007. - 63, [7] lk. koos kaanega : ill.

Mida tasub teada Euroopa Liidu laienemise kohta / [Euroopa Komisjon, laienemise peadirektoraat ; eessõna: Olli Rehn]. Luxembourg : Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2009 (Saksamaa) - 12, [2] lk. : ill., portr.

Ilmunud ka võrguteavikuna:

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/publication/screen_mythfacts_a5_et.pdf

Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:51905>

Türgile antava ühinemiseelse abi juhtimine Euroopa Komisjoni poolt : (vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 248 lõike 4 teisele lõigule) / Euroopa Kontrollikoda. Luxembourg : Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2009. - 47, [2] lk. koos kaanega : ill. - 1 CD-ROM.

2004 Pre-accession economic programmes of acceding and candidate countries : overview and assessment / by Directorate General for Economic and Financial Affairs. Brussels : European Commission, 2005. - 87 lk. - Enlargement papers, 1608-9022 ; no. 24.

Ilmunud ka võrguteavikuna:

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication1505_en.pdf

2005 fiscal notifications of acceding and candidate countries : overview and assessment / by Directorate General for Economic and Financial Affairs. Brussels : European Commission, 2005. - 35 lk. : ill. - Enlargement papers, 1608-9022 ; no. 25.

Ilmunud ka võrguteavikuna:

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication1501_en.pdf

2005 Pre-accession economic programmes of acceding and candidate countries / by Directorate General for Economic and Financial Affairs. Brussels : European Commission, 2006. - 95 lk. : ill. - Enlargement papers, 1608-9022 ; no. 27.

2010 economic and fiscal programmes of potential candidate countries : EU Commission's assessments / European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2010. - iv, 74 lk. : ill. - European economy. Occasional papers, 1725-3195 ; 63.

Ilmunud ka võrguteavikuna:

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2010/pdf/ocp63_en.pdf

2010 Pre-accession Economic Programmes of candidate countries : EU Commission's assessments / European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2010. - iv, 55, [5] lk. : ill. - European economy. Occasional papers, 1725-3195 ; 69.

Ilmunud ka võrguteavikuna:

<http://193.40.192.4/search~S1?/b2267769/b2267769/1,1,1,B/1856~b2267769&FF=&1,0,,1,0>

2011 economic and fiscal programmes of potential candidate countries : EU Commission's assessments / European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2011. - 53, [6] lk. : ill. - European economy. Occasional papers, 1725-3195 ; 81.

Ilmunud ka võrguteavikuna:

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2011/pdf/ocp81_en.pdf

2011 pre-accession economic programmes of candidate countries : EU commission assessments / European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2011. - 89, [7] lk. : ill. - European economy. Occasional papers, 1725-3195 ; 80.

Ilmunud ka võrguteavikuna:

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2011/pdf/ocp80_en.pdf

Berg, Eiki. Janus-faced human security discourse: EU and Russia talking past each other in Kosovo and the Caucasus? [Võrguteavik]. Tartu : Tartu University Press, 2012. - EU-Russia paper, 2228-1282 ; no. 4.

Täistekst <http://ceurus.ut.ee/wp-content/uploads/2011/06/EU-Russia-Papers-4.pdf>

Bogdani, Mirela. Albania and the European Union : the tumultuous journey towards integration and accession / Mirela Bogdani and John Loughlin. London ; New York : I. B. Tauris, 2007. - xiii, 272 lk. - Sisaldab bibliogr., reg.

Bronstein, Arturo. Labour law reform in the EU candidate countries: achievements and challenges : discussion paper submitted to a High-Level Tripartite Conference on Social Dialogue and Labour Law Reform in EU Accession Countries, Malta (28 February - 1 March 2003). Geneva : International Labour Office, 2003. - iii, 36, XLVI lk. - Working paper / International Labour Organization, InFocus Programme on Social Dialogue, Labour Law and Labour Administration ; 13.

Civil society dialogue between the EU and candidate countries / [European Commission] Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2005. - 15 lk.

Croatian accession to the European Union : economic and legal challenges / edited Katarina Ott. Zagreb : Institute of Public Finance : Friedrich Ebert Stiftung, 2003. - 303 lk. : ill.

Democratization and the European Union : comparing Central and Eastern European post-communist countries / edited by Leonardo Morlino and Wojciech Sadurski. London ; New York : Routledge, 2010. - xiv, 265 lk. - Routledge research in comparative politics ; 33. - Sisaldab bibliogr. (lk. [242]-256) ja reg.

The EU & Turkey : a glittering prize or a millstone? / edited by Michael Lake. London : Federal Trust for Education and Research, 2005. - 180 lk. - Sisaldab bibliogr.

EU enlargement and the Transatlantic alliance : a security relationship in flux / edited by Sven Biscop, Johan Lembke. Boulder, Colo. ; London : Lynne Rienner Publishers, 2008. - xi, 215 lk. - Sisaldab bibliogr., reg.

EU enlargement : economic development and the information society / Geomina Țurlea and Marc Bogdanowicz (eds.) Brussels : VUBPress, c2007. - 451 lk. : ill., kaart. -Sisaldab bibliogr.

Europeanization and conflict resolution : case studies from the European periphery / Bruno Coppieters ... [et al.]. Gent : Academia Press, 2004. - ii, 258 lk. : kaart. - Sisaldab bibliogr.

European Union and its new neighborhood : volume of papers / Mykolas Romeris University. Vilnius : Mykolas Romeris University, 2005. - 270 lk. : ill. - Sisaldab bibliogr.

The European Union, Turkey and Islam / WRR, Scientific Council for Government Policy. Amsterdam : Amsterdam University Press, 2004. - 174 lk. - Sisaldab bibliogr.

Equal opportunities for women and men : monitoring law and practice in new member states and accession countries of the European Union : overview : Bulgaria, Czech Republic, Estonia, Hungary, Lithuania, Poland, Romania, Slovakia, Turkey / edited by the Network Women's Program of the Open Society Institute. Budapest, Hungary ; New York : Central European University Press, c2005. - 110 lk. - 1 CD-ROM. - Sisaldab bibliogr.

Fiscal transparency in EU accession countries : progress and future challenges / [prepared by] William Allan and Taryn Parry. [Washington, D.C.] : International Monetary Fund, 2003. - 26 lk. - IMF working paper ; WP/03/163.- Sisaldab bibliogr.
Ilmunud ka võrguteavikuna: <http://www.imf.org/external/pubind.htm>

Friis, Lykke. Negotiating in a time of crisis : the EU's response to the military conflict in Kosovo. European University Institute, Robert Schuman Centre. San Domenico, 2000. - 26 lk. - EUI working papers. Robert Schuman Centre ; no. 2000/20. - Sisaldab bibliogr.

Hard choices : the EU's options in a changing Middle-East / Timo Behr (editor). Helsinki : Ulkopoliittinen Instituutti, 2011.- 121 lk. : ill.- FIIA report 2010, 1458-994X ; 28.- UPI report ; 28.

Iceland and European integration : on the edge / edited by Baldur Thorhallsson. London ; New York : Routledge, 2004. - xv, 216 lk. : ill. - Europe and the nation state ; 4.- Sisaldab bibliogr., reg.

Sisukord: <http://www.loc.gov/catdir/toc/ecip048/2003020219.html>

Kütük, Zeki. Turkey's integration into the European Union : the dynamics and determinants of a dilemmatic relationship. Turku : Turun yliopisto, 2003. - 200 lk. - Turun yliopiston julkaisuja. Sarja B, Humaniora, 0082-6987 ; 258. - Väitekiri: Turun yliopisto, 2003. - Bibliograafia lk. 189-200.

Laçiner, Sedat. European Union with Turkey : the possible impact of Turkey's membership on the European Union. Ankara : ISRO, 2005. - 280 lk. : tab. - Sisaldab bibliogr. ja reg.

Main results of the April 2003 fiscal notifications presented by the candidate countries / European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs. Brussels : European Commission, 2003. - 95 lk. - Enlargement papers, 1608-9022 ; no. 17.

Ilmunud ka võrguteavikuna:

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication1533_en.pdf

Main results of the March 2004 fiscal notifications by the candidate countries / by Directorate-General for Economic and Financial Affairs, European Commission. Brussels : European Commission, 2004. - 25 lk. : ill. - Enlargement papers, 1608-9022 ; no. 22.

Ilmunud ka võrguteavikuna:

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication1513_en.pdf

Nationalism and European integration : the need for new theoretical and empirical insights / edited by Ireneusz Pawel Karolewski and Andrzej Marcin Suszycki. New York ; London : Continuum, [2007]. - x, 252 lk. - Sisaldab bibliogr., reg.

Pocketbook on candidate and potential candidate countries / European Commission, Eurostat. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2007-.

Kättesaadav ka võrguteavikuna.:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/publications/collections/pocketbooks>

Pocketbook on candidate countries and Western Balkan countries / European Commission, Statistical Office of the European Communities (Eurostat) Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2006.

The politics of EU accession : Turkish challenges and Central European experiences / edited by Lucie Tunkrová and Pavel Šaradín. London ; New York : Routledge, 2010. - xix, 183 lk. : ill. - Routledge advances in European politics ; 61. - Sisaldab bibliogr. (lk. [154]-175) ja reg.

Portrait of the regions. Volume 4, Austria, Finland, Sweden, Iceland, Liechtenstein, Norway, Switzerland. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1996.- VII, 227 lk. : ill. - Sisaldab bibliograafiat.

Progress towards meeting economic criteria for accession : the assessment from the 2004 regular reports / by Directorate-General for Economic and Financial Affairs, European Commission. Brussels : European Commission, 2004. - 49 lk. - Enlargement papers, 1608-9022 ; no. 21.

Progress towards meeting the economic criteria for accession : the assessments of the 2004 progress reports / by Directorate General for Economic and Financial Affairs, European Commission. [Brussels] : European Commission, 2006. - 61, [1] lk. - Enlargement papers, 1608-9022 ; no. 29.

Progress towards meeting the economic criteria for accession : the assessments of the 2010 Progress Reports and Opinions / European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2010. - iv, 88 lk. - European economy. Occasional papers, 1725-3195 ; 73.
Ilmunud ka võrguteavikuna:

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2010/pdf/ocp73_en.pdf

Progress towards meeting the economic criteria for accession : the assessments of the 2011 progress reports and the opinion (Serbia) / European Commission, Directorate General for Economic and Financial Affairs. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2011. - ii, 89 lk. - European economy. Occasional papers, 1725-3195 ; 85.

Progress towards meeting the economic criteria for EU accession : the EU Commission's 2012 assessments / European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2012. - ii, 70, [9] lk. - European economy. Occasional papers, 1725-3195 ; 122.

Projected trends in candidate countries' debt ratios in the light of the 2003 fiscal notifications / European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs. Brussels : European Commission, 2003. - 42, [14] lk. - Enlargement papers, 1608-9022 ; no. 16.

Prospects and risks beyond EU enlargement. Opladen : Leske + Budrich, 2003. - 2 kd. : ill., kaart. - Sisaldab bibliogr.

Report on the activities of the Office for European Integration of the Government of the Republic of Croatia (May - September 1998) / Government of the Republic of Croatia, Office for European Integration. - Zagreb : Government of the Republic of Croatia, 1998. - 17 lk.

Report on the state of the European Union. Vol. 2, Reforming the European Union / edited by Jean-Paul Fitoussi and Jacques Le Cacheux. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2007. - xiv, 224 lk. - Sisaldab bibliogr., reg.

Sanader, Ivo. Croatia's course of action to achieve EU membership. Bonn : Zentrum für Europäische Integrationsforschung, 1999. - 29 lk. - ZEI discussion paper / Zentrum für Europäische Integrationsforschung = Center for European Integration Studies, Reinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, 1435-3288 ; C59.

The strategic implications of European Union enlargement / [Esther Brimmer and Stefan Fröhlich, editors]. Washington : Centre for Transatlantic Relations: Johns Hopkins University, 2005. - ix, 250 lk. - Bibliograafia joonealustes märkustes.

Turkey and the dilemma of EU accession : when religion meets politics / Mirela Bogdani. London ; New York : I.B. Tauris, 2011.- xii, 228 lk. - Library of European studies ; 16.- Sisaldab bibliogr. (lk. [181]-222) ja reg.

Turkey and the European Union : internal dynamics and external challenges / edited by Joseph S. Joseph. Basingstoke [etc.] : Palgrave Macmillan, 2006. - xxii, 270 lk. - Sisaldab bibliogr., reg.

Turkey : economic reform and accession to the European Union / editors Bernard Hoekman and Sübidey Togan. Washington, DC : World Bank, 2005. - xxxvii, 362 lk. : ill. - Trade and development series. - Sisaldab bibliogr., reg.
Kättesaadav ka võrguteavikuna: <http://hdl.handle.net/10986/7494>

Turkey in the European Union : implications for agriculture, food and structural policy / edited by Alison Burrell and Arie Oskam. Wallingford, Oxfordshire ; Cambridge, MA : CABI Publishing, 2005. - xxiii, 302 lk. : ill., kaart. - Sisaldab bibliogr., reg.

Wallis, Diana. Forgotten enlargement : future EU relations with Iceland, Norway and Switzerland. London : Centre for Reform, 2004. - 82 lk.

WEU : Western European Union : information document : report submitted by Mrs Guirado and Mrs Katseli on behalf of the Committee for Parliamentary and Public Relations / Assembly of Western European Union. Paris : Assembly of Western European Union, 1998. - 141 lk.

4. Artikliviited

4.1 Artikleid teadusajakirjades

Aybet, Gülnur. Turkey's long and winding road to the EU: implications for the Balkans. // *Journal of Southern Europe & the Balkans*. Vol. 8 (2006), no. 1, p. 65-83.

Azrou, Rachid (et al.). Talking Turkey: Anti-immigrant attitudes and their effect on support for Turkish membership of the EU. // *European Union Politics*. Vol.12 (2011), no.1, p. 3-20.

Baudner, Joerg. The Politics of 'Norm Diffusion' in Turkish European Union Accession Negotiations: Why It was Rational for an Islamist Party to be 'Pro-European' and a Secularist Party to be 'Anti-European'. // *Journal of Common Market Studies*. Vol. 50 (2012), no.6, p. 922-938.

Bono, Giovanna. The European Union and 'Supervised Independence' of Kosovo: A Strategic Solution to the Kosovo/Serbia Conflict? // *European Foreign Affairs Review*. Vol.15 (2010), no.2, p. 249–264.

Braniff, Máire. Transforming the Balkans? Lesson Learning and Institutional Reflexivity in the EU Enlargement Approach. // *European Foreign Affairs Review*. Vol.14 (2009), no.4, p. 547–563.

Camyar, Isa. On temporal determinants of European Union enlargement: The case of Turkey's accession. // *Comparative European Politics*. Vol.7 (2009), no.2, p. 233-254.

Carroll, Dean. How selective should the European Union be when selecting its future members? // *Journal of Balkan & Near Eastern Studies* Vol.12 (2010), no.3, p. 275-290.

Dedja, Sokol. The Working of EU Conditionality in the Area of Migration Policy: The Case of Readmission of Irregular Migrants to Albania. // *East European Politics & Societies*. Vol. 26 (2012), no. 1, p. 115-134.

Diez, Thomas. Turkey, the European Union and security complexes revisited. // *Mediterranean Politics*. Vol.10 (2005), no.2, p. 167-180.

Dixon, Jeffrey C. A clash of civilizations? Examining liberal-democratic values in Turkey and the European Union. // *British Journal of Sociology*. Vol. 59 (2008), no. 4, p. 681-708.

Dixon, Jeffrey C. Opposition to enlargement as a symbolic defence of group position: multilevel analyses of attitudes toward candidates' entries in the EU-25. // *The British journal of sociology* (2010), no. 1, p. 127-154.

Domm, Rory. Next steps on Bosnia-Herzegovina: key elements to a revised EU strategy. // *Journal of Southeast European & Black Sea Studies*. Vol. 11 (2011), no. 1, p. 53-67.

Dvorak, Tomas. Are the new and old EU countries financially integrated? // *Journal of European Integration*. Vol.29 (2007), no.2, p. 163-187.

Ertugal, Ebru ; Dobre, Ana Maria. Dynamics of Regionalisation and the Impact of the EU: Comparing Regional Reforms in Romania and Turkey. // *Europe-Asia Studies*. Vol. 63 (2011), no. 7, p. 1195-1222

Freyburg, Tina; Richter, Solveig. National identity matters: the limited impact of EU political conditionality in the Western Balkans. // *Journal of European Public Policy*. Vol.17 (2010), no.2, p. 263 – 281.

Gates, Andrea. Negotiating Turkey's accession: The limitations of the current EU strategy. // *European Foreign Affairs Review*. Vol.10 (2005), no.3, p. 381-397.

Gerhards, Jürgen; Hans, Silke. Why not Turkey? Attitudes towards Turkish Membership in the EU among Citizens in 27 European Countries. // *Journal of Common Market Studies*. Vol.49 (2011), no.4, p. 741-766.

Giandomenico, Jessica. Path Dependency in EU Enlargement: Macedonia's Candidate Status from a Historical Institutionalist Perspective. // *European Foreign Affairs Review*. Vol.14 (2009), no.1, p. 18-112.

Hardy, Angélique. Fighting Corruption in Croatia with the Prospect of European Union Membership. // *Romanian Journal of Political Science*. Vol. 10 (2010), p. 63-95.

Hobolt, Sara Binzer (et al.). Religious intolerance and Euroscepticism. // *European Union Politics*. Vol.12 (2011), no.3, p. 359-380.

Icener, Erhan. Understanding Romania and Turkey's Integration with the European Union: Conditionality, Security Considerations and Identity. // *Perspectives on European Politics & Society*. Vol. 10 (2009), no. 2, p. 225-239.

Katchanovski, Ivan. Puzzles of EU and NATO Accession of Post-Communist Countries. // *Perspectives on European Politics & Society*. Vol. 12 (2011), no. 3, p. 304-319.

Koeth, Wolfgang. State Building without a State: The EU's Dilemma in Defining Its Relations with Kosovo. // *European Foreign Affairs Review*. Vol.15 (2010), no.2, p. 227–247.

Koinova, Maria. Challenging Assumptions of the Enlargement Literature: The Impact of the EU on Human and Minority Rights in Macedonia. // *Europe-Asia Studies*. Vol. 63 (2011), no. 5, p. 807-832.

Macmillan, Catherine. The Application of Neofunctionalism to the Enlargement Process: The Case of Turkey. // *Journal of Common Market Studies*. Vol.47 (2009), no.4, p. 789-809.

Mavromatidis, Fotis. The Role of the European Union in the Name Dispute between Greece and FYR Macedonia. // *Journal of Contemporary European Studies*. Vol.18 (2010), no.1, p. 47-62.

Miosic-Lisjak, Nives. Title: Croatia and the European Union: A social constructivist perspective. // *Policy Studies*. Vol.27 (2006), no.2, p. 101-114.

Müftüler-Baç, Meltem. The European Union's Accession Negotiations with Turkey from a Foreign Policy Perspective (in Special Issue: The Future of European Foreign Policy). // *Journal of European Integration*. Vol.30 (2008), no.1, p. 63-78.

Mutlu, Can E. A de facto cooperation? The increasing role of the European Union in improved relations between Georgia and Turkey. // *Comparative European Politics*. Vol. 9 (2011), no.4/5, p. 543-561.

Noutcheva, Gergana. Fake, partial and imposed compliance: the limits of the EU's normative power in the Western Balkans. // *Journal of European Public Policy*. Vol.16 (2009), no.7, p. 1065-1084.

Özer, Utku. The Turkish Identity: A Part of European Identity or an Eternal Other? // *International Journal of Turcologia*. Vol. 7 (2012), no. 14, p. 31-43.

Panagiotou, Ritsa. Albania and the EU: from isolation to integration. // *Journal of Balkan & Near Eastern Studies*. Vol. 13 (2011), no. 3, p. 357-374.

Papadimitriou, Dimitris (et al.). To build a state: Europeanization, EU actorness and state-building in Kosovo. // *European Foreign Affairs Review* Vol.12 (2007), no.2, p. 219-238.

Passini, Stefano. Beyond European Union enlargement: Albania and human rights in the realm of everyday life. // *International Journal of Human Rights*. Vol. 15 (2011), no. 8, p.1349-1361.

Renner, Stephan.; Trauner, Florian. Creeping EU Membership in South-east Europe: The Dynamics of EU Rule Transfer to the Western Balkans. // *Journal of European Integration*. Vol.31 (2009), no.4, p. 449-466.

Roccia, Marco. European 'Dis-integration' in Bosnia and Herzegovina: A Critical Reflection on Legal, Administrative and Political Obstacles Affecting the Approximation of Chapters 23 and 24 of the *Acquis Communautaire*. // *European Review*. Vol. 21 (2013), no. 1, p. 103-117.

Saatcioglu, Beken. Revisiting the Role of Credible EU Membership Conditionality for EU Compliance: The Turkish Case. // *International Relations*. Vol. 8 (2011), no.31, p. 23-44.

Scherpereel, John A. European Culture and the European Union's 'Turkey Question'. // *West European Politics*. Vol.33 (2010), no.4, p. 810-829.

Special Issue: New Perspectives on Turkey-EU Relations. // *Journal of Contemporary European Studies*. Vol. 19 (2011), no.4, p. 457-547.

Special Issue: Turkey and the European Union: Accession and Reform. // *South European Society and Politics*. Vol.16 (2011), no.2, p. 209-364.

Stahl, Bernhard. Perverted Conditionality: The Stabilisation and Association Agreement between the European Union and Serbia. // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 16 (2011), no. 4, p. 465-489.

Ugur, Mehmet. Open-Ended Membership Prospect and Commitment Credibility: Explaining the Deadlock in EU-Turkey Accession Negotiations. // *Journal of Common Market Studies*. Vol.48 (2010), no.4, p. 967-992.

Tasch, Laman. The EU Enlargement Policy and National Majority-Minority Dynamics in Potential European Union Members: The Example of Turkey. // *Mediterranean Quarterly*. Vol. 21 (2010), no. 2, p. 18-1.

Tocci, Nathalie. Let's talk Turkey! US influence on EU-Turkey relations. // *Cambridge Review of International Affairs*. Vol. 25 (2012), no. 3, p. 399-416.

Toshkov, Dimitar. Embracing European Law: Compliance with EU Directives in Central and Eastern Europe. // *European Union Politics*. Vol.9 (2008), no.3, p. 379-402.

Trauner, Florian. Deconstructing the EU's Routes of Influence in Justice and Home Affairs in the Western Balkans. // *Journal of European Integration*. Vol. 31 (2009), no. 1, p. 65-82.

Trauner, Florian. From membership conditionality to policy conditionality: EU external governance in South Eastern Europe. // Journal of European Public Policy. Vol.16 (2009), no.5, p. 774-790

Yildirim, Tülay. EU Regional Development Policies' Impact On Turkey's Regional Development Policies and Development Agencies. // International Journal of Turcologia. Vol. 7 (2012), no.14, p. 7-30.

Zucconi, Mario. The Impact of the EU Connection on Turkey's Domestic and Foreign Policy. // Turkish Studies. Vol. 10 (2009), no. 1, p. 25-36.

4.2 Artikleid Eesti väljaannetes

Alatalu, Toomas. Elagu vaba Kosovo! // Pärnu Postimees (2007) 21. nov., lk. 8.
USA, Venemaa ja EL suhtumisest Kosovo iseseisvumisse.

Alatalu, Toomas. Kosovo : otsustusvõimetus ja pugemine. // Pärnu Postimees (2007) 18. det., lk. 9.
Autori sõnul ei ole EL suutnud lahendada Kosovo probleemi. Venemaa sekkumisest EL siseasjadesse.

Alatalu, Toomas. Kosovo - suurriikide inetu mäng. // Pärnu Postimees (2007) 14. aug., lk. 9.
Belgradis ja Pristinas viibis nn. Kosovo kolmik - USA, Venemaa ja EL -, jätkamaks kaheksa aastat kestnud ponnistusi Kosovo säilitamiseks provintsina Serbia koosseisus.

Alatalu, Toomas. Kosovo sõltumatuks riigiks. // Pärnu Postimees (2005) 1. veebr., lk. 9.
Kosovo tuleviku arutelu Euroopa Parlamendis.

Arnover, Tõnis. Horvaatia alustab ELiga läbirääkimismaratoni. // Äripäev (2005) 20. okt., lk. 4.
Ilmunud ka Delovõje Vedomosti 2. nov. lk. 9. *Horvaatia välisminister loodab algavad liitumisläbirääkimised Euroopa Liiduga lõpule viia 2-3 aastaga. Vt. samas: Avatud majandus; Probleemid seotud naaberriigi Sloveeniaga.*

Babacan, Ali. Türgi välisminister ei soovita ELile eliitklubi [interv. Erkki Bahovski]. // Postimees (2008) 18. juuni, lk. 12.
Tõmmates laienemisele selge piiri, kaotab Euroopa Liit oma pehme mõju jõu naaberriikide üle, leiab Eestit küllastanud Türgi välisminister Ali Babacan. Eesti ja Türgi suhetest.

Bahovski, Erkki. Bosnia kindral jahutas Serbia ja euroliidu suhted. // Postimees (2006) 4. mai, lk. 10.
Euroopa Liit peatas Serbiaga kõnelused tihedamate sidemete loomiseks, kuna Belgrad ei

suutnud aprilli lõpuks Haagi sõjakuritegude tribunalile üle anda sõjakuritegudes süüdistatavat kindral Ratko Mladicit.

Bahovski, Erkki. Türgi mustamine viib türklasi Euroopast eemale. // Postimees (2006) 7. dets., lk. 13.

Türgi pealäbirääkija EL-iga Ali Babacan andis Eestis pressikonverentsi ja pidas loengu ning tõdes, et EL-i negatiivne seisukoht Türgi suhtes peatab türklaste lähenemise ühendusele. Eesti välisministri Urmas Paeti arvamus.

Bağış, Egemen. Türgi eurominister: 40 protsenti rahvast usub ELi pääsemisse [intervjueerinud Evelyn Kaldoja]. // Postimees (2010) 26. veebr., lk. 9.

Intervjuu Türgi Euroopa Liidu asjade ministriga Türgi võimalustest liiduga ühinemisel. Täistekst RR arhiivis DIGAR (ligipääs ainult RRis, TÜRis) <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:54857>

Bagis, Egemen. Türgi eurominister: Euroopa vajab Türgit järjest rohkem [intervjueerinud Hendrik Vosman]. // Postimees (2011) 15. nov., lk. 12.

Täistekst RR arhiivis DIGAR (ligipääs ainult RRis, TÜRis) <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:78831>

Bagis, Egemen. Türgi eurominister: meie euroopluses ei saa kahelda [intervjueerinud Priit Simson]. // Eesti Päevaleht (2011) 14. nov., lk. 4.

Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:78834>

Beckett, Margaret. Liituv Türgi on Euroopa strateegiline valik. // Eesti Päevaleht (2006) 14. dets., lk. 12.

Suurbritannia välisminister on arvamusel, et ainus võimalus saavutada muutusi Türgis ja turvalisust Küprosel on tagada Türgi liitumisprotsessi teelpüsimist, hoides Türgi dialoogi Euroopaga ning valitsuse huvi Küprosega seotud probleemidele lahenduste otsimiste vastu.

Berg, Eiki. Türgi sõber Rooma paavst? // Eesti Päevaleht (2006) 1. dets., lk. 3.

Autori sõnul on Türgi suurim takistus teel EL-i Türgi ise. Need instantsid, mis peaksid hindama tema liitumisvalmidust väärtuste põhjal, teevad seda huvide põhjal. Türgi liitumist muudab probleemseks demograafiline kasvusuund.

Bult, Jeroen. Idapartnerlus pole liitumiskutse. // Postimees (2010) 4. okt., lk. 13.

Tallinna Ülikooli teadur kirjutab Lääne-Euroopas tugevnevast euroskepsisest, mis takistab Euroopa Liidu laienemist. Eesti seisukohad idapartnerlusest ja Euroopa Liidu laienemisest.

Täistekst RR arhiivis DIGAR (ligipääs ainult RRis, TÜRis) <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:61539>

Davutoglu, Ahmet. Türgi välisminister: meil on õigus saada Euroopa Liitu [intervjueerinud Priit Simson]. // Eesti Päevaleht (2012) 12. mai, lk. 8.

Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/digar/show/issn/1406-0779/2012/05/12/lk8>

Dereta, Miljenko. Kosovo iseseisvumine ähvardab kättemaksuga [interv. Krister Paris]. // Eesti Päevaleht (2007) 6. märts, lk. 12.

Serbia vabariikide ühe juhte vastab küsimustele, kuidas võtab Serbia avalikkus vastu seda, et kõnelused Kosovo lõppstaatus üle lõppevad tõenäoliselt Belgradile ebameeldivalt, mida toob Kosovo iseseisvumine Serbiale, kas ta ootab probleeme ka serblaste poole pealt, kuidas kirjeldada EL-i rolli selle konflikti lahendamisel.

ELi Ülemkogu kiitis heaks Horvaatia liitumise euroliiduga. // Äripäev (2011) 27. juuni, lk. 7.

EL riigi- ja valitsusjuhid kiitsid heaks Horvaatia liitumise euroliiduga 2013. a., vajalike reformide läbiviimisest. Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:76131>

Gül, Abdullah. Türgi president : meil on ELile palju anda [interv. Liisi Poll]. // Postimees (2008) 13. okt., lk. 13.

Intervjuu Türgi presidendi Abdullah Güliga, kes vastab küsimustele Türgi liitumisest Euroopa Liiduga. Vt. samas: Abdullah Gül: CV.

Hannibalsson, Jón Baldvin. Jón Baldvin Hannibalsson: Island vajab Euroopa Liitu [intervjueerinud Priit Simson]. // Eesti Päevaleht (2011) 8. juuli, lk. 4.

Intervjuu Eesti iseseisvumisaegse Islandi välisministri Jón Baldvini külaskäigust Euroopa Liiduga.

Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:76211>

Hirv, Joel. Türgi astumine euroliidu riikide perre on kaugel. // Virumaa Teataja (2006) 17. nov., lk. 4.

Euroopa Parlamendis tutvustati raportit, mis sisaldab etteheiteid Türgis toimuvale.

Höglund, Inga. ELi pääsemine terendab kõige selgemalt Islandile // Postimees (2010) 10. nov., lk. 10.

Euroopa Komisjon esitas oma iga-aastase laienemisraporti, suurima sammu liitumise poole on ELi hinnangul teinud Island.

Täistekst RR arhiivis DIGAR (ligipääs ainult RRis, TÜRis) <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:63776>

Ilves, Toomas Hendrik. Albaania ja Türgi pika tee alguses [interv. Ants Vill]. // Linnaleht. Tallinn (2006) 14. sept., lk. 5 : foto.

Ilmunud ka: Linnaleht : na russkom jazõke 15. sept. lk. 4. *Euroopa Parlamendi väliskomisjoni aseesimees Toomas Hendrik Ilves räägib intervjuus Albaania ja Türgiga peetavate läbirääkimiste seisust EL-iga liitumiseks.*

Iseseisvunud Kosovo - Euroopa uus murelaps [tõlk. Kaie Ilves]. // Lääne Elu (2008) 21. veebr., lk. 4.

Euroopa Liidu liikmesriigid ei saa vältida Kosovo iseseisvust tunnustamast.

Iseseisvuse välja kuulutanud Kosovo ootab tunnustamist. // Virumaa Teataja (2008) 19. veebr., lk. 4.

EL välisministrite kohtumisel on arutluse all erimeelsused end iseseisvaks kuulutanud Kosovo küsimuses, et tulla välja ühisavaldusega vastse riigi tuleviku kohta. Esimesena tunnustasid uut riiki Afganistan ja Prantsusmaa. Vt. samas: Abhaasia ja Lõuna-Osseetia nõuavad samuti iseseisvust.

Jaukovic, Milovan. Serbia seisab teelahkmel, reedetuse tunne hinges [tõlk. Dragan Perovic, Marek Laane ja Kadri Liik]. // *Diplomaatia* (2006) nr. 8/9, 7. juuli, lk. 10-12. *Viimased viisteist aastat on Serbia ainult kaotanud: inimesi, jõukust, mõjuvõimu ja eneseaustust. Serbia tänapäeval, suhted Euroopa Liiduga, sisepoliitiline olukord, suhted Montenegroga, Kosovo küsimus.*

Judah, Tim. Horvaatia astub klubisse. // *Maailm 2013*, ISSN 2228-1452. (2012) lk. 43. *Euroopa Liiduga ühinemisega kaasnevad muutused Horvaatias, teiste Balkani maade võimalused ühendusega liitumiseks.*

Jurica, Lada. Horvaatia - uue laienemismudeli näidisjuhtum. // *Maailma Vaade* (2010) nr. 12, lk. 24.

Horvaatia ühinemisest Euroopa Liiduga.

Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:71491>
http://www.maailmavaade.ee/?d=horvaatia_1010

Kaio, Heidit. Horvaatia - Euroopa Liidu järgmine uus liige. // *Eurokratt : Euroopa Komisjoni Eesti esinduse ajakiri* (2011) nr. 4, lk. 8-9.

2012. aasta suvel liitub EL-iga Horvaatia, mille rikkus on võrreldav Eestiga, kuid sõltuvus Itaalia majandusest teeb neid tuleviku suhtes murelikuks.

Täistekst <http://ec.europa.eu/eesti/paevakajalist/ajakiri/failid/eurokratt-2011-4-webres.pdf>

Kaio, Heidit. Tere tulemast Euroopasse, Horvaatia! // *Eesti Ekspress* (2011) 10. nov., lk. 26.

Horvaatia EL-iga ühinemise põhiküsimused on korruptsioon ja sõjakurjategijate kohtu alla andmine.

Kala, Veikko. Kindral tõkestab Horvaatia teed ELi. // *Postimees* (2005) 29. märts, lk. 10. *Haagi sõjakuritegude tribunal süüdistab kindral Ante Gotovinat sõjaroimades ning nõuab tema kohtu ette toomist, Horvaatia on aga veendunud kindrali süütuses. Euroopa Liit seob riigi liitumiskõneluste edukuse sõjakurjategija Haagi tribunalile väljaandmisega.*

Kas ja miks toetab teie erakond Türgi liitumist Euroopa Liiduga? // *Eesti Päevaleht* (2006) 15. detsember, lk. 3.

Küsimusele vastavad: Sven Mikser, Igor Gräzin, Margus Leivo, Juhan Parts, Enn Eesmaa ja Marek Strandberg.

Kopli, Kaivo. Island liigub euroliidu poole, aga siht pole siiski selge ega kindel. // *Eesti Päevaleht* (2009) 18. juuli, lk. 10.

Ligi 60% islandlasi pooldab Islandi liitumist EL-iga, kuid majandusolukorra paranedes ei pruugita liitumist enam toetada.

Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:38824>

Kopli, Kaivo. Island soovib euroliiduga liitumise kõnelusi. // Eesti Päevaleht (2009) 12. mai, lk. 11.

Islandi valitsuse parteid on EL-i liitumiskõneluste alustamise asjus eri meelt, otsuse teeb parlament.

Kopli, Kaivo. Serbia esitab täna taotluse Euroopa Liitu astumiseks, viisavabadus juba kehtib. // Eesti Päevaleht (2009) 22. dets., lk. 10.

Serbia president Boris Tadic annab EL-i eesistujamaa Rootsi peaministrile Fredrik Reinfeldtile üle liitumisavalduse.

Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:38824>

Kreek, Romet. Serbia majandus : pommiauk? // Äripäev (2008) 19. märts, lk. 10-11.

Mais toimuvatel parlamendivalimistel otsustatakse Serbia isolatsiooni jäämise või EL-iga liitumise kursi üle. Lisad: mis on mis: Serbia ja Kosovo üldandmed; Taust.

Lobjakas, Ahto. EL otsustas kadunud kindrali tõttu Horvaatia-kõnelusi mitte alustada. // Eesti Päevaleht (2005) 17. märts, lk. 13.

Enamik EL-i liikmesriike nõudis euroliidu ja Horvaatia liitumiskõneluste alguse edasilükkamist. Lisa: Komistuskivid EL-Vene suhetes.

Lobjakas, Ahto. EL tahab pöörata Serbia valimised euroreferendumiks. // Eesti Päevaleht (2008) 29. jaan., lk. 10.

Serbias toimub presidendivalimiste II voor, välisminister Urmas Paeti sõnul tahab Euroopa Liit sellest teha sisuliselt euroreferendumi. Euroopa Liidu pakutavast erilepingust Serbiale.

Lobjakas, Ahto. Euroopa Liit läks Kosovo tunnustamise osas lõhki. // Eesti Päevaleht (2008) 19. veebr., lk. 11.

Euroopa Liidu välisministrite kohtumisel ei saavutatud üksmeelt Kosovo tunnustamises. EL-i avalduse kohaselt langetab iga EL-i liikmesriik suhete loomise otsuse ise. Lisa: Kosovo jäetakse ukse taha.

Lobjakas, Ahto. Euroopa sogased veed. // Postimees (2009) 5. okt., lk. 13.

Autor leiab, et Euroopa Liitu on tabanud reformiväsimus, laienemisele on järgnenud pettumine nii idas kui läänes ning edasiliikumine on peatunud igal rindel.

Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:33164>

Lobjakas, Ahto. Island Euroopas, Eestiga. // Postimees (2009) 27. juuli, lk. 12.

Island esitas Euroopa Liidule liitumistaotluse, võimalikest takistustest liitumisel.

Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:33164>

Lobjakas, Ahto. NATO ja EL lubavad tagada Kosovo ühtsuse. // Eesti Päevaleht (2008) 26. veebr., lk. 12.

NATO peasekretäri Jaap de Hoop Schefferi teatel on NATO 16 000 rahukaitsja ülesanne tagada kogu Kosovo turvalisus ja kaitsta kõiki Kosovo kodanikke. Javier Solana sõnul hakkab Euroopa Liidu tugimissioon tegutsema kogu Kosovo territooriumil.

Lobjakas, Ahto. Serbiale pakutakse vahetuskaupa - Kosovo alad Euroopa Liidu vastu. // Eesti Päevaleht (2007) 15. dets., lk. 11.

EL-i Brüsseli tippkohtumise lõppdokumendist, kus öeldakse, et Kosovost peab saama õigusriik ja mitmerahvuseline ühiskond EL-iga liitumise perspektiiviga, Serbiale pakutakse ametlikult EL-i kandidaadistaatust.

Lobjakas, Ahto. Türgi kohal ripub Damoklese mõõk. // Eesti Päevaleht (2006) 13. juuni, lk. 13.

EL-i ja Türgi liitumiskõnelustel avati ja suleti esimene peatükk. Türgi on vastu Küprose probleemi sidumisele läbirääkimistega jaähvardab aeg-ajalt kõnelustest üldse loobuda. Eesti välisministri Urmas Paeti seisukoht.

Lobjakas, Ahto. Türgi peab tunnistama genotsiidi. // Eesti Päevaleht (2006) 28. sept., lk. 10.

Euroopa Parlamendis vastu võetud raportis Türgi kohta on öeldud, et Türgil tuleb EL-iga liitumiseks vältimatult tunnistada armeenlaste genotsiidi aastail 1915-1918. Raporti koostaja sõnul pole genotsiidi tunnistamine ametlikult liitumiskriteerium.

Lobjakas, Ahto. Türgi tormine sõit euroliidu poole on jooksmas karile. // Eesti Päevaleht (2006) 1. nov., lk. 12.

Veel avalikustamata Euroopa Komisjoni eduraporti järgi on demokraatlikud reformid Türgis samahästi kui seiskunud, ette heidetakse piiranguid arvamussvabadusele. Soome püüab lepitada Küprost ja Türgit, kumbki neist aga pole kompromissiks valmis. Lisa: Rumeenia volinik asub tõlke juhtima.

Lobjakas, Ahto. Väikeriigid Euroopa Liidus. // Diplomaatia (2013) nr. 1/2, lk. 8-10.

Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/digar/show/title/Diplomaatia/2013/01/lk8>

Lobjakas, Ahto. ÜRO peasekretär kardab EL-i lõhet Kosovo küsimuses. // Eesti Päevaleht (2007) 11. juuli, lk. 12.

ÜRO peasekretäri Ban Ki-mooni hinnangul ohustab Kosovo tuleviku osas lahenduse leidmisega viivitamine kogu Euroopa Liidu ühtsust, samas on Euroopa riigid Kosovo tuleviku osas eriarvamusel.

Meindersma, Christa. Kosovo : Euroopa viimase pusletüki paikapanek [tõlk. Marek Laane]. // Diplomaatia (2007) 14. dets., lk. 4.

Kosovo lahenduseta olukorra tagajärjed Euroopa Liidule, ÜRO-le, NATO-le ja ja piirkondlikule stabiilsusele. Serbia.

Mikko, Marianne. Kosovo kui Euroopa lakmuspaber. // Pärnu Postimees (2007) 16. veebr., lk. 8.

EL liikmesriikide välisministrid kogunesid Brüsselisse arutama, kuidas aidata Serbial moodustada Euroopa-meelset valitsus ning hoida dialoogi Kosovo staatuse üle.

Mikko, Marianne. Kosovo mitmetahuline iseseisvus. // Pärnu Postimees (2008) 27. veebr., lk. 15.

Europarlamendi liikme sõnul kardab Venemaa värske postkoloniaalse riigina instinktiivselt järjest uute territooriumide iseseisvumist.

Mikko, Marianne. Müüdid takistavad Kosovo iseseisvumist. // Pärnu Postimees (2007) 20. märts, lk. 11.

Europarlamendi väliskomisjon võttis vastu raporti Kosovo staatuse kohta.

Olesk, Arko. Horvaatia ei näe euroteel tõkkeid. // Postimees (2005) 9. nov., lk. 12.
Ilmunud ka: Postimees : na ruskom jazõke 9. nov., lk 10. *Tallinna küllastanud Horvaatia peaminister Ivo Sanader kinnitas pressikonverentsil, et 3. oktoobril Euroopa Liiduga läbirääkimiskõnelusi alustanud Horvaatia loodab ettevalmistusedühendusega liitumiseks lõpetada kahe ja poole aastaga. Lisa: Ivo Sanader.*

Olesk, Arko. Lõhestunud soovidega Serbia ihkab euroteele ja ka sealt ära. // Postimees (2006) 3. juuni, lk. 12.
Autor tõdeb, et kuigi 80 protsenti Serbia elanikkonnast toetab riigi liitumist euroliiduga, toetab läbirääkimiste taasalustamise tingimust - koostööd Haagi tribunaliga aga vaid pool rahvast. Kaart: Serbia.

Olesk, Arko. Serbia ja Montenegro seab eurosihte. // Postimees (2005) 30. märts, lk. 14.
Eestis visiidil viibinud Serbia ja Montenegro asevälisminister Predrad Boskovići hinnangul kavatseb riik liituda Euroopa Liiduga, selle suurimaks takistuseks on suutmatust sõjakurjategijate tabamisel. Lisa: Serbia areng.

Olesk, Arko. Türgi alustas üle noatera liitumiskõnelusi ELiga. // Postimees (2006) 13. juuni, lk. 11.
12. juunil algasid Türgi ühinemisläbirääkimised Euroopa Liiduga, hoolimata Küprose esialgsest vastuseisust. Kaart: Tülikas saareriik.

Olesk, Arko. Türgi lepituskatse ELiga põrkus Küprose nõrdimusega. // Postimees (2006) 8. detsembr., lk. 10.
Türgi lubas avada Küprose tarbeks ühe sadama ja lennuvälja, kuid Kreeka ja Küprose nõuavad kõikide sadamate avamist ning EL-i nõuete täitmist.

Olesk, Arko. Türgi tahab saada euroliitu 2014. aastaks. // Postimees (2007) 6. märts, lk. 14.
Türgi seab endale ise EL-iga liitumiseks vajalike reformide teostamiseks ajakava. Lisa: Pikk liitumine.

Oppi, Triin. Euroliidu juhtide aastalõpurahu segavad Türgi ja Venemaa. // Postimees (2006) 15. detsembr., lk. 11.

Brüsseli tippkohtumise eel on EL-i suurimateks probleemideks euroliidu edasine laienemine, partnerluslepe Venemaaga ning terrorismivastane võitlus. Lisa: Eesistuja Soome kordaminekud.

Oppi, Triin. Serbia sulatab jäätunud suhteid Euroopa Liiduga. // Postimees (2007) 2. juuni, lk. 13.

Bosnia ja Serbia politseijõud vahistasid endise kindrali Zdravko Tolimiri.

Paet, Urmas. Tuleb lõpetada Türgi lollitamine. // Eesti Päevaleht (2011) 29. juuni, lk. 3. *Väliminister leiab, et on igati loomulik, et EL loobub viisanõudest liitumiskõnelusi pidava kandidaatriigi kodanikele ja märgib, et vajalik on ka tagasivõtulepingu rakendamine, mis tähendab Türgile kohustust võtta tagasi kõik need isikud, kes transiidina Türgi kaudu Euroopasse suunduvad.*

Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:76015>

Paris, Krister. EL-i ihkav Türgi kutsub ÜRO-d taasalustama Küprose rahukõnelusi. // Eesti Päevaleht (2006) 26. jaan., lk. 11.

Türgi ettepanekutest Küprosele konflikti lõpetamiseks, Küprose reageeringust.

Paris, Krister. EL saavutas ühtsuse Serbia mõõdukate jõudude toetuseks. // Eesti Päevaleht (2008) 30. apr., lk. 11.

EL ja Serbia sõlmisid stabilisatsiooni- ja assotsiatsioonilepingu, kuid see jõustub siis, kui Serbia vahistab ja annab välja Srebrenica massimõrva eest vastutava erukindrali Ratko Mladici.

Paris, Krister. Euroopa Liit laskis Serbia peaaegu põhja. // Eesti Päevaleht (2008) 13. mai, lk. 11.

Authori väitel ei pruugi Serbiale stabilisatsioonilepingu ja tasuta Schengeni viisade pakkumine Euroopa Liidu poolt olla piisav, et tagada Serbia püsimine läänekursil.

Paris, Krister. Europarlament soovib pidurit laienemisele. // Eesti Päevaleht (2006) 16. märts, lk. 18.

Euroopa Parlamendi veel heaks kiitmata deklaratsioonis kritiseeritakse EL-i piiramatut laienemist, samuti suhtutakse kriitiliselt EL-i välisministrite avaldusse, milles kinnitati Balkanimaade lootusi liituda EL-iga.

Paris, Krister. Horvaatia eurokõnelused tekitavad kahtlusi ÜRO tribunali sõltumatuses. // Eesti Päevaleht (2005) 6. okt., lk. 14.

Arvatakse, et Haagi sõjakuritegude tribunali peasüüdistajale Carla del Pontele avaldati tugevat survet, et tema hinnang Horvaatia kaastöele sõjakuritegudes süüdistatava kindral Ante Gotovina otsimisel muutus paari päeva jooksul positiivseks. DelPonte eitab surve avaldamist. Lisa: Haagi tribunal jahib ajakirjanikku.

Paris, Krister. Merkel ei suutnud murda Poola toetust Türgi europüüdlustele. // Eesti Päevaleht (2006) 6. det., lk. 13.

Saksa kantsler Angela Merkel loobus pärast Mettlachis toimunud kõnelusi Prantsusmaa presidendi Jacques Chiraci ja Poola peaministri Lech Kaczynskiga nõudmisest, et Türgile antaks 18 kuud aega sadamate avamiseks Küprose laevadele.

Paris, Krister. Mladici abi vahistamine paotas uuesti Serbia ust euroliidu suunas. // Eesti Päevaleht (2007) 2. juuni, lk. 11.

Serbia ja Bosnia serblaste politsei arreteerisid tagaotsitava sõjakurjategija Zdravko Tolimiri, sellele eelnes suur julgeolekuoperatsioon. EL tervitas teadet Tolimiri vahistamisest.

Paris, Krister. Serbia ja Kosovo - parem pool muna kui tühi koor. // Eesti Päevaleht (2008) 26. märts, lk. 11.

Serbia taotleb ÜRO-lt kontrolli Kosovo põhjaosa politsei, kohtute ja tolli üle. Serbia peaminister Vojislav Koshtunica kutsus serblasi üles heitma kõrvale ühinemine EL-iga. Lisa: Mängu astub Venemaa.

Paris, Krister. Serbia valijad otsustasid napilt Euroopa-kursi kasuks. // Eesti Päevaleht (2008) 5. veebr., lk. 10.

Serbia presidendivalimistel võitis Euroopa suunda esindav Boris Tadic, kes on küll Kosovo eraldumise vastu, kuid on lubanud riigi pürgimist EL-i liikmeks. EL võib Serbiaga sõlmida ajutise koostöölepingu.

Paris, Krister. Sloveenia sai Eestilt toetuse Horvaatia võtmiseks EL-i. // Eesti Päevaleht (2005) 15. sept., lk. 13.

Sloveenia peaministri Janez Janshaga Tallinnas kohtunud Eesti peaminister Andrus Ansip on seisukohal, et EL- peab alustama Horvaatiaga ühinemiskõnelusi. Sloveenia on seadnud Lääne-Balkani sidumise EL-iga oma prioriteediks.

Patten, Chris. Serbia ja EL : kõigepealt Mladic, siis kõnelused [tõlk. Marek Laane]. // Postimees (2007) 10. okt., lk. 19.

1995. aastal Srebrenica veresauna korraldanud Ratko Mladici vahistamine on üks eeltingimusi Serbiale EL-i stabilisatsioonileppe allakirjutamiseks. Põhjuseks, miks Euroopa Liit püüab loobuda omaenda püstitatud standarditest, on ilmselt Kosovo iseseisvuse küsimus.

Poll, Liisi. Kosovo ootab riikide toetust oma iseseisvusele. // Postimees (2007) 11. dets., lk. 12.

Ilmunud ka: Postimees : na russkom jazõke, 11. dets. 2007, lk. 7. *Kosovo albaanlastest liidrid soovivad alustada iseseisvusdeklaratsiooni väljakuulutamise osas rahvusvaheliste partneritega läbirääkimisi, Euroopa Liidu välisministrid otsivad ühtset seisukohta Kosovo tuleviku küsimuses. Kaart: Kosovo. Lisa: Keeruline saatus.*

Poll, Liisi. Türgi liitumine ELiga pidurdub. // Postimees (2006) 2. nov., lk. 11.

Ilmunud ka: Postimees : na russkom jazõke 2. nov. lk. 9.

Euroopa Komisjoni raport heidab Türgile ette inimõiguste halbaolukorda. Euroopa diplomaadid tegelevad Türgi probleemide lahendamisega. Lisa: Komistuskivid.

Poll, Liisi. Türgi sai kuu armuaega Küprosega leppimiseks. // Postimees (2006) 9. nov., lk. 10.

Euroopa Komisjon kontrollib kuu aja pärast, kas Türgi on kõrvaldanud puudujäägid EL-iga liitumiseks ja lõpetanud Küprose majandusblokaadi. Vt. samas: Balkan üheskoos ELi ei saa.

Poll, Liisi. Värske põhiseadusega Kosovo tulevik paistab jätkuvalt hämar. // Postimees (2008) 16. juuni, lk. 11.

Iseisvunud Kosovo julgeoleku probleemidest, Euroopa Liidu ja ÜRO missioonidest julgeoleku kindlustamisel ning Venemaa ja Serbia vastuseisust. Lisa: Riigi sümbolid.

Rank, Sirje. Island hakkab võlaorjusele vastu. // Äripäev (2010) 6. jaan., lk. 10.

Islandi president jättis rahva suurt vastuseisu arvestades allkirjastamata seaduse, mis pani maksumaksja õlule kohustuse kompenseerida välisriigi hoiustajatele Islandi pankades kaotatud hoiused. Seadus läheb rahvahääletusele. See võib seisata IMFi eestvedamisel Islandi majanduse stabiliseerimiseks eraldatud abilaenu väljamaksed ja segada Euroopa Liiduga liitumist.

Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:53448>

Rank, Sirje. Serbia loodab sula kõnelustel ELiga. // Äripäev (2007) 23. jaan., lk. 8.

Serbias toimunud üldvalimistel sai enim häáli Radikaalne Partei, mille poliitiliseks põhisuunaks on tihedamad sidemed Venemaaga, erastamise peatamine ning edaspidi ka Bosnia ja Horvaatia serblastega asustatud alade liitmine Serbiaga.

Ruuda, Marit. Horvaatia suundub Euroopa Liitu. // Postimees (2004) 21. apr., lk. 13.

Euroopa Komisjoni teatel on Horvaatia valmis alustama läbirääkimisi EL-iga liitumiseks.

Serbia liigub taas Euroopa Liidu poole. // Postimees (2007) 8. juuni, lk. 9.

Euroopa Liit kutsus Serbia jätkama kõnelusi riigi pürgimiseks ühenduse liikmeks, tõuke kõneluste jätkamiseks andis Haagipeasüüdistaja ja Serbia senise tugeva kritiseerija Carla Del Ponte rahulolu Belgradi pingutustega Balkani sõjakurjategijate väljaandmisel.

Soysal, Fatma Sule. Türgi suursaadik : pole võimatu, et varsti palub meid hoopis Euroopa [interv. Krister Paris]. // Eesti Päevaleht (2006) 3. aug., lk. 10.

Türgi suursaadik Eestis vastab küsimustele, mis puudutavad Soome otsust peatada EL-i ja Türgi ühinemiskõnelused, kui Türgi ei täida kohustust avada Küprose jaoks oma sadamad ja lennuväljad, samuti türklaste valmisolekut reformideks, Türgi liitumist EL-iga.

Suurkask, Heiki. Kosovo tuleviku kõnelustel jäi kokkulepe sündimata. // Eesti Päevaleht (2007) 29. nov., lk. 13.

Austrias Badenis toimunud Kosovo kõnelustel ei taganenud Serbia ega Kosovo oma seisukohtadest. Kui EL ja USA kalduvad olukorra ainsaks lahenduseks pidama Kosovo iseseisvumist, siis Venemaa on selle vastu. Lisa: Konfliktil on pikk ajalugu.

Tamme, Jürgen. Kosovo klaarib suhteid endise emamaa Serbiaga. // Postimees (2011) 9. märts., lk. 11.

Euroopa Liidu vahendusel asusid Kosovo ja Serbia ühise läbirääkimislaua taha, et otsida lahendusi probleemidele, mis on tingitud sellest, et Serbia ei tunnusta Kosovo iseseisvust.

Kaart. Täistekst RR arhiivis DIGAR (ligipääs ainult RRis, TÜRis)

<http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:72889>

Tamme, Jürgen. Venemaa jätkab seniste Kosovo-kavade kritiseerimist. // Postimees (2007) 18. juuli, lk. 8. *Venemaa kavatseb ÜRO julgeolekunõukogus blokeerida Euroopa Liidu ja USA koostatud resolutsioonikava, mis asendaks ÜRO missiooni Kosovos Euroopa Liidu järelevalvega. Lisa: Kaart.*

Tarand, Kaarel. Taanlastest saab Türgi trump. // Eesti Päevaleht (2006) 1. märts, lk. 3. *Türgi pakub end lääne ja islamimaailma peavahendajaks tsivilisatsioonide kokkupõrke ärahoidmiseks. Kui Türgi diplomaatial õnnestub pingeid leevendada, on Euroopal tema ees tänuvälg, mida saab tasuda ainult EL-i liikmeks vastuvõtmisega, ütleb autor. Muhamedi karikatuuride avaldamise käsitlemisest Eestis.*

Taras, Joonas. Laienemise uus laine : kas Euroopa Liidu laienemiseväsimus on selleks korraks lõpuks läbi? // Diplomaatia (2012) nr. 5, lk. 12-13.

Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/digar/show/title/Diplomaatia/2012/05/lk12>

Thaci, Hashim. Kosovo loodab Eesti eeskujul ELiga liituda [intervjueerinud Hendrik Vosman]. // Postimees (2010) 19. märts, lk. 10. *Intervjuu Eestis töövisiidil käinud Kosovo välisministriiga kahe riigi koostööst ja investeerimisvõimalustest Kosovo majandusse. Täistekst RR arhiivis DIGAR (ligipääs ainult RRis, TÜRis)*

<http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:55534>

Türkmen, Ibrahim. Türgi Euroopale, Euroopa Türgile. // Maaleht (2006) 11. mai, lk. 7. *Türgi ja Euroopa Liidu vastuolulistest suhetest.*

Vaga, Katrin. Balkani maad ühte liivakasti ei mahu. // Maaleht (2009) 5. märts, lk. 15. *Euroopa Liidu kandidaatriigi Horvaatia ja liikmesriigi Sloveenia vahel on tekkinud tüli seoses merepiiri defineerimisega.*

Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:35445>

Vaga, Katrin. Obama võttis Türgi tiiva alla. // Maaleht (2009) 9. apr., lk. 23. *Euroopa Liidu ja Türgi suhetest. USA president Barack Obama toetab Türgi liitumist Euroopa Liiduga.*

Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:35445>

Veiserik, Indrek. Ansip pooldab Türgi liitumist Euroopa Liiduga. // Kesknädal (2008) 16. apr., lk. 3.

Euroopa Liberaalide, Demokraatide ja Reformipartei (ELDR) volikogu kogunemisest Tallinnas, et koostada ühtne strateegia 2009. aasta Euroopa Parlamendi valimisteks.

Vilgats, Ester. Kosovo iseseisvumises pole üksmeelt. // Pärnu Postimees (2008) 1. veebr., lk. 6. *Mitmete EL riikide arvates võib Kosovo iseseisvumisel olla halb mõju maailmapoliitikale tulevikus. Välisajakirjanduse kommentaare.*

Vilgats, Kalev. Kosovo staatus ikka lahtine. // Pärnu Postimees (2007) 20. juuni, lk. 9. *EL välisministrid kutsusid hoogustama jõupingutusi Kosovo staatus otsustamiseks, rõhutades ÜRO selleteemalise resolutsiooni vajalikkust.*

Vosman, Hendrik. Serbia soojendab NATO-ga suhteid. // Postimees (2008) 17. sept., lk. 13. *Serbia lootusest saada EL-i liikmeks 2014. aastaks, suhtumisest Kosovo iseseisvusse ning soovist teha koostööd NATO-ga.*

Yakiş, Yaşar. Türgi poliitik: las ELi riigid olla tõrksad [intervjueerinud Evelyn Kaldoja]. // Postimees (2010) 8. okt., lk. 11. *Intervjuu Eestit külastanud Türgi parlamendi Euroopa Liidu komisjoni juhi ja endise välisministri riigi ühinemisvõimalustest Euroopa Liiduga.* Täistekst RR arhiivis DIGAR (ligipääs ainult RRis, TÜRis) <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:53019>

Progress wanted on visas. // The Baltic Times (2011) Nov. 17 - 23, p. 2. *Eesti toetusest Türgile seoses EL laienemise ja viisanõuete leevendamisega.*

Strengthening neighborhood policy. // The Baltic Times (2011) May 12-18, p. 2. *President Toomas Hendrik Ilves ja Eestisse ametlikule visiidile saabunud Sloveenia president Danilo Türk toetasid Euroopa Liidu edasist laienemist.*

Tassinari, Fabrizio. Transatlantic relations and the wider Europe anno 2009. // The Estonian foreign policy yearbook 2009, p. 23-40. *Transatlantiliste suhete olukorrast ja arenguvõimalustest, EL-i laienemise probleemid, sh Türgi liitumine.* Täistekst Eesti Välispoliitika Instituudi koduleheküljel <http://www.evi.ee/eesti/publi.html>

Veebel, Viljar. European Union's positive conditionality model on pre-accession process // Trames : journal of the humanities and social sciences. (2009) vol. 13 (2009), no. 3, p. 207-231. *Positiivsest tingimuslikkusest kui kesksest meetodist ELi ühinemiseelses protsessis, definitsioon ja rakendamine.* Täistekst RR arhiivis DIGAR <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:47877>

Grjadet novõi krizis v Kosovo? // Молодежь Эстонии (2007) 9. aug., lk. 11. *Kosovo elanikud on jäänud kolme jõu - Kremli, Euroopa ja Washingtoni vahele. Kosovo albaanlaste liidrid panevad oma lootused Ameerikale. Kosovo peaministri Agim Cheku*

seisukohti Kosovo küsimuses. Artiklis leitakse, et Belgradile tuleb esitada ultimaatum: kas tulevik liidus Venemaaga või EL-i ja NATO-ga.

Iskenderov, Pjotr. Million za Kosovo. // Вести Дня (2008) 12. dets., lk. 7.
Martti Ahtisaari plaanist Kosovo konflikti lahendamiseks, Euroopa Liidu rahuvalvajatest Kosovos, Serbia ja Kosovo liitumisplaanist Euroopa Liiduga.

Puurmann, Toomas. Zatshem nuzhno svobodnoje Kosovo? // Вести Дня (2008) 19. veebr., lk. 5.
Autori arutlus sellest, miks on Kosovo iseseisvus tähtis Euroopa Liidule.

Хёглунд, Инга. Европейский Союз даёт зелёный свет Исландии. // Postimees : на русском языке (2010) 11 нояб., с. 9.
Euroopa Komisjon esitas oma iga-aastase laienemisraporti, suurima sammu liitumise poole on ELi hinnangul teinud Island.
Täistekst RR arhiivis DIGAR (ligipääs ainult RRis, TÜRis) <http://digar.nlib.ee/show/nlib-digar:63913>

5. Valik internetiallikaid ja võrguväljaandeid

5.1 Internetiallikad

Euroopa Komisjoni laienemise peadirektoraat (info ja dokumendid inglise, saksa ja prantsuse keeles)
http://ec.europa.eu/enlargement/index_en.htm

ELi laienemist käsitlevad õigusaktid
http://europa.eu/legislation_summaries/enlargement/index_et.htm

Euroopa Parlamendi Raamatukogu briifingud

<http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/en/0083c7a4db/Think-Tank.html#library>

11.04.2013 Iceland slows down enlargement talks.

11.04.2013 Kosovo's European integration process.

11.04.2013 EU-Serbia: normalisation with Kosovo needed.

11.04.2013 Turkey: Reactions to the Commission's 2012 progress report.

11.04.2013 Montenegro: which challenges for EU accession?

26.03.2013 The EU Accession procedure.

06.12.2012 Albania: ready for candidate status?

27.03.2012 Turkey: Reactions to the 2011 Progress Report.

08.03.2012 Bosnia & Herzegovina: Reactions to the 2011 progress report.

08.03.2012 Iceland: Reactions to the 2011 Progress Report.

08.03.2012 Former Yugoslav Republic of Macedonia: Reactions to the 2011 Progress Report.

15.12.2012 Serbia's prospects of EU accession.

15.11.2012 EU enlargement to the Western Balkans: Between continuity and adjustment.

01.04.2011 Former Yugoslav Republic of Macedonia.

01.04.2011 Iceland.

28.02.2011 Croatia's EU accession negotiations.

08.04.2010 EU enlargement to the Western Balkans.

Infokaustad Euroopa Liidu poliitika portaalis EurActive

EU-Montenegro relations

<http://www.euractiv.com/enlargement/eu-montenegro-relations-linksdoossier-495207>

EU-Bosnia and Herzegovina relations

<http://www.euractiv.com/enlargement/eu-bosnia-herzegovina-relations-linksdoossier-494638>

EU-Albania relations

<http://www.euractiv.com/enlargement/eu-albania-relations-linksdoossier-467242>

EU-Macedonia relations

<http://www.euractiv.com/enlargement/eu-macedonia-relations-linksdoossier-329923>

EU-Serbia relations

<http://www.euractiv.com/enlargement/eu-serbia-relations-linksdoossier-257362>

EU-Iceland relations

<http://www.euractiv.com/enlargement/eu-iceland-relations-linksdoossier-188523>

Turkey in the EU - What the public thinks

<http://www.euractiv.com/priorities/turkey-eu-public-thinks-linksdoossier-188457>

EU-Western Balkans relations

<http://www.euractiv.com/enlargement/eu-western-balkans-relations-linksossier-188295>

Turkey accession and Cyprus

<http://www.euractiv.com/enlargement/turkey-accession-cyprus-linksossier-188330>

Viini Ülikoolis kaitstud teadustööd

Cehajic, Dino (2011) Bosnien-Herzegowinas Weg in die Europäische Union mit dem besonderen Aspekt der nationalen Verfassungsreform.

Diplomarbeit, Universität Wien. Fakultät für Sozialwissenschaften.

<http://othes.univie.ac.at/16124/>

Göksel, Enes (2012) Perspektiven der Beitrittsverhandlungen zwischen der Europäischen Union und der Türkei.

Diplomarbeit, Universität Wien. Fakultät für Sozialwissenschaften.

<http://othes.univie.ac.at/18051/>

Richter, Alexandra (2011) Serbien als EU-Mitgliedstaat?

Diplomarbeit, Universität Wien. Fakultät für Sozialwissenschaften.

<http://othes.univie.ac.at/13241/>

Schmallegger, Philipp (2008) Türkei in die EU? Ein Vergleich der Presseberichterstattung über die Beitrittsverhandlungen in türkischen und österreichischen Tageszeitungen mit besonderer Berücksichtigung visueller Kommunikation.

Magisterarbeit, Universität Wien. <http://othes.univie.ac.at/2908/>

Spindler, Bernhard (2011) Discussing Turkey, changing Europe.

Diplomarbeit, Universität Wien. Fakultät für Sozialwissenschaften.

<http://othes.univie.ac.at/18845/>

Wöß, Wilfried (2010) Die Politik der Internationalen Gemeinschaft, insbesondere der Europäischen Union, in Bosnien und Herzegowina sowie im Kosovo: Strategien, Entwicklungen und Perspektiven.

Dissertation, Universität Wien.

<http://othes.univie.ac.at/15757/>

Yilmaz, Birol (2008) Die Türkei & ihre Beziehungen zur Europäischen Union.

Diplomarbeit, Universität Wien. <http://othes.univie.ac.at/2138/>

Zaurow, Michael and Jelcic, Zoran (2011) Volkswirtschaftliche Aspekte der geplanten EU-Erweiterung im Vergleich zu früheren Erweiterungswellen.

Diplomarbeit, Universität Wien. Fakultät für Wirtschaftswissenschaften.

<http://othes.univie.ac.at/15509/>

5.2 Võrguväljaanded

Barysch, Katinka. Is Turkey our partner now? // CER Bulletin (2011), no.81.

<http://www.cer.org.uk/publications/bulletin-issue/81>

Böhler, Philipp; Pelkmans, Jacques; Selçuki Can. Who remembers Turkey's pre-accession? // CEPS special report (2012), no. 74.

<http://www.ceps.eu/book/who-remembers-turkey%E2%80%99s-pre-accession>

Dobbels, Mathias. Serbia and the ICTY: How Effective Is EU Conditionality? // EU Diplomacy Papers (2009), no.6.

http://www.coleurope.eu/file/content/studyprogrammes/ird/research/pdf/EDP2009/EDP_6_2009_Dobbels.pdf

Koeth, Wolfgang. Bosnia, Kosovo and the EU: Is Accession Possible without Full Sovereignty? // EIPASCOPE (2012), no.1, p. 31-36.

<http://www.eipa.eu/en/eipascope/search/&tid=1719>

Lejour, Arjan Marcel; Mervar, Andrea; Verweij, Gerard. The Economic Effects of Croatia's Accession to the EU. // Economics Discussion Papers (2008), no.6.

<http://hdl.handle.net/10419/17978>

Özel, Soli. Turkey and the European Sclerosis. // The Euro Future Project Paper Series (2012).

<http://www.gmfus.org/archives/turkey-and-the-european-sclerosis/>

Renda, Andrea (et al.). EU-Turkey accession negotiations: impact assessment of Chapter 10 on information society and media. // CEPS Special Report (2009).

<http://aei.pitt.edu/11266/01/1868.pdf>

Ruiz-Jiménez, Antonia M.; Torreblanca, José Ignacio. European public opinion and Turkey's accession: making sense of arguments for and against. // EPIN Working Papers (2007), no. 16.

<http://www.ceps.eu/files/book/1494.pdf>

Turhan, Fatma Sel. The Europeanization of the Western Balkans: Is It Just A Dream? // SETA Policy Brief (2011), no.54.

<http://setav.org/en/the-europeanization-of-the-western-balkans/policy-brief/939>

Euroopa Liidu statistikaameti Eurostat kogumikud

Pocketbook on the Enlargement countries. 2012 edition

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-GM-12-001/EN/KS-GM-12-001-EN.PDF

Pocketbook on the Enlargement countries. 2011 edition

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-GM-11-001/EN/KS-GM-11-001-EN.PDF

Pocketbook on Candidate and Potential Candidate countries. 2010 edition

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KF-PF-10-001/EN/KF-PF-10-001-EN.PDF

Pocketbook on Candidate and Potential Candidate countries. 2009 edition

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-PF-09-001/EN/KS-PF-09-001-EN.PDF

Pocketbook on Candidate and Potential Candidate countries. 2008 edition

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-PF-08-001/EN/KS-PF-08-001-EN.PDF

Pocketbook on Candidate and Potential Candidate countries. 2007 edition

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-77-07-177/EN/KS-77-07-177-EN.PDF

Pocketbook on Candidate Countries and Western Balkan Countries

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-70-05-899/EN/KS-70-05-899-EN.PDF